

229. Koppányszántó, Csát

(Tolna megye) Ő, Kö

A falutól DK-re, a Koppány D-i partján Torma István 1962-ben azonosította a középkori Csát falut 150×400 m-es területen (92. lh.). 1997-ben jómagam lokalizáltam a falu templomának helyét.

2003. május 1-jén a lelőhelyet újra bejártam. A templom foltja kb. 20×10 m-es, Ny-K irányú, téglalap alakú kő- és téglatörmelékes foltként jelentkezett. A felszínen sok volt az embercsont, szinte kizárólag a templomtól DDK-re, kb. 10 m hosszán. A templomtól DK-re kb. 20 m-re egy kör átmetszetű kő töredékét (oszlop-törzs?) találtam a szántásban. A lelőhely K-i szélén őskori cserepek jelentkeztek, az őskori lelőhely részben fedi a középkori falut.

K. NÉMETH ANDRÁS

230. Koroncó határa

(Győr-Moson-Sopron megye) U, R, B, V, LT, Ró, H, Á, Kö, Kú

A terepbejárásokra Koroncó község rendezési tervéhez kapcsolódó régészeti örökségvédelmi hatástanulmány előkészítése során került sor 2002. október–2003. május 31. között. Cél a település területén található már ismert régészeti lelőhelyek azonosítása, illetve a megadott településfejlesztési térkép alapján a várhatóan beépítésre és belterületbe vonásra kijelölt területek régészeti szempontú vizsgálata, állapotfelmérése volt.

A KÖH adattárában 26 azonosítható lelőhelyet tartanak nyilván a területről, valamint egy lelőhely (Kölesdomb) Győr-Gyirmót 14. sz-ként szerepel, de jelenleg Koroncó közigazgatási területéhez tartozik. Ezekből 25 lelőhelyet sikerült azonosítani. 15 új területet vizsgáltunk, melyek közül 7 bizonyult új lelőhelynek, a fennmaradó 8 terület pedig objektív okok (már nagyra nőtt vegetáció, bekerítés) miatt nem volt bejárható. Két terület – Pagonyalja és Zöldmajor, a távolabbi tervekben lakóparkként, illetve szabadidős területként szerepel – jelenleg terepbejárással nem vizsgálható, mivel nagyrészt erdő.

A terepbejárás során azonosított lelőhelyek jellege: 8 neolitikus, 5 rézkori, 19 bronzkori, 3 kora vaskori, 4 kelta, 5 őskori (általában), 13 római kori, 2 honfoglalás kori, 8 Árpád-kori, 13 középkori, 3 kora újkori.

M. EGRY ILDIKÓ

231. Körösladány, belterület

(Békés megye) Ø

Körösladány község belterületén 2003. április elejétől július közepéig folytak a települési szennyvízhálózat-építési földmunkák és azzal párhuzamosan a mi régészeti felügyeletünk.

2003-ban gyakorlatilag a település teljes belterületét érintette a földmunka. Régészeti felügyeleti mun-

kánk nagyobb részt az aktuálisan kiásott árkok, illetve jobbára csak kisebb árokszakaszok metszetalainak vizsgálatából, valamint az árkokból kitermelt föld vizsgálatából állt. A kiásott árkokban régészeti korú, értékelhető leletanyagot nem találtunk. Ez az érdekes, negatív eredmény a már ismert régészeti lelőhelyek területére is érvényes, különösen érdekes ez a református templom környékére, ahol a múltban több alkalommal is embercsontokat és sírokat találtak a földmunkák során. Az árkokból néhány alkalommal régészeti szempontból nem értékelhető, 19. századi kerámia került elő. Több esetben jól megfigyelhető volt, hogy a szennyvízvezeték árkat egy igen vastag, újkori feltöltési rétegbe ásták bele.

LISKA ANDRÁS

232. Körösladány, belterület

(MRT 6. k. 7/111 lh.)

(Békés megye) Kö, Ú

2003. augusztus 11-én értesítést kaptunk, hogy a Tüköry Lajos Általános Iskola előtt egy kisebb szakaszon vízvezeték javítása során téglák kerültek elő. Másnap megtekintettem a helyszínt. Az iskola az 1805-ben épült Wenckheim kastélyban van, mely később a Merán családé volt.

Az árkot közvetlenül az iskola kapuja előtt, kissé ferdén ásták ki, kb. 120 cm mélyen találták a téglákat. Egy részük, a megfigyelés szerint, mintha alapozás megmaradt része lett volna, a többi szétszórt törmeléknek tűnt.

A téglák között több méretű volt, de valamennyi laposabb a ma használatos tégláknál. A kisebb, lapos példányok mellett nagy, széles, szintén lapos téglákat is találtak. Legalább 5 eltérő típust figyeltem meg. Két nagyobb méretű téglán kidomborodó H, egyen pedig M betű volt látható. A téglák többsége jó minőségű, újkorinak tűnő, de néhány darab törésfelülete alapján esetleg korábbi (középkori) is lehet. Ezek szerkezete nem olyan tömör, mint a többié. Néhány téglát mintha másodlagosan megégett volna. Ezek súlya nagyobb, mint a többié, és mintha valamilyen fémmaradványt tartalmazna. Érdekes a kötőanyag is, mely egyes téglákon agyagszerű. Ezek lehettek az alapozásban. A téglák másik részén a szokásos habarcs nyomait figyeltem meg. A téglák egy része esetleg padlót, járdát borított.

MEDGYESI PÁL

233. Köröstarcsa, Ürmöshát

(Békés megye) Á

2003. augusztus 9-én egy köröstarcsai lakos egy kétélű acélkardot hozott be a Munkácsy Mihály Múzeumba. A tárgyat 2000 novemberében, horgászás közben találta. A lelőhely Köröstarcsa Ürmöshát nevű határrészén, a Kettős-Körös medrére.

Az Árpád-kori kétélű kard 104,8 cm hosszú. A penge hossza 88,5 cm, szélessége a tónél 5 cm. Az egyszerű,

egyenes, pálcás hártó 22,8 cm hosszú. A markolatgomb szabálytalan, bikónikus, átmérője 4,9 cm. A penge közepén széles, sekély vércsatorna húzódik. Ennek szélessége 1,6, hossza 66 cm. A penge a hegy felé fokozatosan keskenyedik.

MEDGYESI PÁL

234. Kőszegpaty határa

(Vas megye) Kö

2003. október 28-án jártuk be a község településrendezési tervében fejlesztési területként feltüntetett földet. Az időjárás alkalmas volt a terepjárára, néha a kiűtő nap zavarta tevékenységünket (súrolófény).

A 161. helyrajzi számú területen középkori lelőhelyet azonosítottunk. A terepbejárás által érintettük az alábbi területeket is, de itt régészeti leletet nem találtunk: 087/6 hrsz. keleti fele, 051/1 hrsz. délnyugati vége, 0108 hrsz keleti vége.

Munkatársak: Kiss Krisztina adattáros, Derdák Ferenc geodéta és Kiss Péter régész.

PAP ILDIKÓ KATALIN

235. Kővágótöttös, római katolikus templom

(Baranya megye) Kö

A román eredetű templom fala mentén az árkokat a templom vízmentesítését szolgáló szigetelőréteg lerakása érdekében ásták. Az árkok mélysége régészeti szempontból sekély volt: 40 cm. A 2003. április 22–24. között végzett megfigyelés során korábbi bolygatások eredményeképpen szórványos embercsontok bukkantak elő, nem eredeti helyzetben. A szintén szórványos kerámia-töredékek középkoriak voltak.

Legérdekesebbnek az egykori templom és temető kerítőfala mutatkozott, melynek alapjai a föld alatt valószínűleg még nagyrészt megtalálhatók. Kisebb szakaszait felmértük és lefényképeztük. A dokumentáció alapján akár ki is szerkeszthető lenne annak eredeti köríve. Külön ásatást nem végeztünk.

A feltárt terület nagysága: 21 m². A templom műemléki védettség alatt áll. Az előkerült kerítőfalak nagy része továbbra is föld alatt, védett helyen van.

GÁBOR OLIVÉR

236. Kup, Egyes

(Veszprém megye) U, R

2003. augusztus 5–22. között negyedik alkalommal folytattunk ásatásokat a lelőhelyen. Az ásatás célja az volt, hogy a 2000-ben megkezdett nagy lengyeli gödörkomplexum és a cölöplyuk-sorból kikövetkeztethető ház határait megtaláljuk. Emellett be kellett fejezni a 2002-ben kitűzött, és a mostoha időjárás miatt idő hiányában fel nem tárt (2002/X.) szelvényt. Célunk tehát az volt, hogy a legtöbb leletet hozó I. sz. ásatási területen minél nagyobb összefüggő területet

tárjunk fel, az értelmezés és az egységes feldolgozás céljából.

Ennek megfelelően szelvényeinket a tavalyi X. szelvény helyére és köré, valamint a tavalyi VIII. és VII. szelvények mellé csatlakozólag telepítettük.

Idei szelvényeinket folytatólagosan, a XII–XVI. között számoztuk. A XII. és XVI. szelvényektől É-ra egy keskeny árkot húztunk, amely tulajdonképpen ezen szelvények bővítése, és biztosítja a csatlakozást a 2002. évben feltárt területek felé.

Az eddig feltárt terület összesen 275 m², ebből az I. ásatási területen 195 m². Az idei évben összesen 85 m² területet tártunk fel, részben átfedésben a korábban feltárt szelvényekkel (VII, VIII. szelv. szegélye), illetve a tavaly félbehagyott X. szelvény került teljes mértékben feltárára (átfedés a X. szelvény teljes területét beszámítva összesen kb. 20 m²). További mintegy 400 m²-t dózerrel megkutattunk az 1. ásatási szezon idején (2000), gyakorlatilag negatív eredménnyel, bár ez az idei tapasztalatok alapján (vastag kavicsos steril agyag a humusz alatt és a kultúrréteg felett), megkérdőjelezhető. A lelőhely teljes kiterjedése terepbejárásaink szerint kb. 1 km × 200 m a Bitva-patak feletti domboldalon, KÉK-DDNy irányban.

A feltárt objektumok: részben egy nagy gödörkomplexum, igen sok állatcsonttal, közte teljes kutyakoponyák, bikakoponya és szarvak, több cölöplyuk, paticsos omladékréteggel. Az eddig megismert ház- és gödörkomplexumtól Ny felé összefüggő házomladékréteg, amely Ny felé folytatódik (feltáratlan), alatta vesszőfonatos tapasztott kemence átégett maradványa, hamuzógödörrel és ebbe beásott cölöplyukkal. Az objektumok pontos értelmezését a leletanyag vizsgálata után tehetjük meg. Legalább két, de inkább három – egymáshoz nagyon közel települt és valószínűleg kissé különböző korú – házhoz tartozik a leletanyag. A korábban feltárt tűzhelyekkel együtt az I. területen 3 kemence került elő, egyikük (2001. szezon) a DVK, a másik kettő (2002. illetve 2003. évi ásatás) a lengyeli kultúrához tartozik. A gödrök egy része – a 2000-ben feltárt nagy gödör és a 2003. bikakoponyás gödör – biztosan építési áldozatnak tekinthető, ami a kutyafejes gödrökről is elképzelhető. Az előkerült leletanyag zömében a lengyeli kultúrához (annak II. fázisához) tartozik. Emellett szórványosan találtunk ebben az évben is a dunántúli vonaldíszes kerámia kultúrához tartozó cserepeket (XVI. szelvény K részén) és szórványosan Balaton-Lasinja jellegű leleteket (XIV. szelvény, omladék). Ez utóbbi új elem a lelőhelyen. Objektumot egyértelműen sem a DVK, sem a Balaton-Lasinja anyagához nem tudunk rendelni a 2003-as anyagban.

Terveink szerint az ásatásokat ezzel a szezonnal befejezettnek tekintjük, hogy a gazdag leletanyag feldolgozását, közlését elvégezhesük. A lelőhely igen gazdag és további kutatásra, védelemre feltétlenül érdemes.

Munkatársak: Regenye Judit, Simán Katalin.

T. BIRÓ KATALIN